

Βραζιλία, ο γίγαντας της Λατινικής Αμερικής

Η ενδελεχής, κατά το δυνατόν, μελέτη και η γνωριμία με μια μεγάλη χώρα όπως η Βραζιλία, θεωρώ ότι είναι χρήσιμη καθώς η **παγκοσμιοποίηση έχει μετατρέψει τον πλανήτη σε μια μεγάλη γειτονιά** και η πορεία μιας χώρας και ενός λαού μπορεί να επηρεάσει σε έναν βαθμό όλους μας. Πολλώ μάλλον όταν μιλάμε για τον γίγαντα της Λατινικής Αμερικής.

Βραζιλία: Ο τόπος

Πρόκειται για τη **μεγαλύτερη χώρα της Νότιας Αμερικής** -καταλαμβάνει σχεδόν το μισό έδαφος της- και την **πέμπτη μεγαλύτερη σε έκταση και πληθυσμό χώρα του κόσμου**. Απλώνεται σε μία τεράστια έκταση από τις Άνδεις μέχρι τον Ατλαντικό Ωκεανό, όπου η ακτογραμμή της έχει μήκος 7.491 χλμ., και συνορεύει με 10 από τις 12 συνολικά χώρες της Νότιας Αμερικής.

Είναι **Ομοσπονδιακή Δημοκρατία** με 26 Πολιτείες και μια Ομοσπονδιακή Περιοχή, στην οποία βρίσκεται η πρωτεύουσα, η Μπραζιλία. Επίσημη γλώσσα της είναι η πορτογαλική.

Διαιρείται σε **πέντε διοικητικά και γεωγραφικά τμήματα**, που διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά όσον αφορά τη φύση, τους ανθρώπους, την οικονομία και τον πολιτισμό.

Το βόρειο τμήμα, η Αμαζονία, με το τροπικό κλίμα, καταλαμβάνει το 42% του βραζιλιάνικου εδάφους και η έκτασή του των 3.869.677 τετραγωνικών χλμ. καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τον Αμαζόνιο (τον ποταμό με το μεγαλύτερο όγκο νερού στον κόσμο) και από το δάσος του Αμαζονίου, το μεγαλύτερο τροπικό δάσος του πλανήτη. Η Αμαζονία διαθέτει **το 20% της παγκόσμιας βιοποικιλότητας**, με αριθμούς ειδών που ...ζαλίζουν. Έχουν καταγραφεί 1,5 εκατομμύριο είδη φυτών, 3.000 είδη ψαριών, 950 είδη πουλιών, εκατοντάδες αρπακτικών, αμφίβιων και θηλαστικών κι ένας άγνωστος ακόμα στο σύνολό του αριθμός εντόμων. Το μέσο ύψος των δέντρων ανέρχεται περίπου στα 35 μέτρα!

Το βορειοανατολικό τμήμα, περικλείει τη σχετικά άγονη ενδοχώρα και την παραλιακή ζώνη, με το πολύ πιο υγρό κλίμα και την πλούσια βλάστηση από φοινίκες και κοκκοφοίνικες. Στις αρδεύσιμες εκτάσεις της κοιλάδας του Σαν Φρανσίσκο, του ποταμού που διασχίζει 6 Πολιτείες, αναπτύσσεται η σύγχρονη αγροτοβιομηχανία φρούτων.

Το πυκνοκατοικημένο **βορειοανατολικό τμήμα**, είναι η λιγότερο οικονομικά αναπτυγμένη περιοχή της Βραζιλίας. Παράγοντες ανάπτυξης της περιοχής αυτής είναι ο τουρισμός, χάρη στις όμορφες παραλίες και τις ιστορικές πόλεις, η βιομηχανία υφαντών και οι νέες βιομηχανικές ζώνες.

Το νοτιοανατολικό τμήμα, με το τροπικό κλίμα, παρουσιάζει μεγάλη εδαφική ποικιλία, με οροσειρές, κοιλάδες και πεδιάδες. Είναι η πιο αναπτυγμένη περιοχή με τη μεγαλύτερη οικονομική σημασία για τη χώρα.

Αστικά κέντρα, όπως το Σάο Πάουλο, το Ρίο ντε Ζανέιρο και το Μπέλο Οριζόντε έχουν τις περισσότερες οικονομικές δραστηριότητες και υπηρεσίες. Τα γεωργικά προϊόντα, σόγια, πορτοκάλια, καφές, ζάχαρη καθώς και η παραγωγή αιθανόλης, είναι ανταγωνίσιμα διεθνώς και η βιομηχανική δραστηριότητα του νοτιοανατολικού τμήματος αντιστοιχεί σχεδόν στα 2/3 του Α.Ε.Π της Βραζιλίας.

Στο **δυτικο-κεντρικό τμήμα**, όπου βρίσκεται η **Μπραζιλία**, η

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

πρωτεύουσα της χώρας, κυριαρχούν απέραντες φυτείες φασολιού, σόγιας, καλαμποκιού, βαμβακιού, ματέ και εκτρέφονται ζώα βοσκής. Η Μπραζιλία, που είναι **μέρος της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco** από το 1987, σχεδιάστηκε εξ ολοκλήρου από τον **Λούισιο Κόστα**, έναν λαμπρό πολεοδόμο ενώ ο σπουδαίος αρχιτέκτονας **Όσκαρ Νιέμαϊερ** ανέλαβε την κατασκευή των πιο σημαντικών δημόσιων κτιρίων. Η συνεργασία των δύο από το 1956 οδήγησε στη δημιουργία της νέας πρωτεύουσας που επρόκειτο να κατασκευαστεί στο κέντρο της χώρας σε ένα υψίπεδο μάλλον άγονο, με υψόμετρο 1.100 μέτρα. Οι διάφορες κυβερνήσεις της Βραζιλίας είχαν σκεφτεί τη μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ρίο ντε Ζανέιρο, που ασφυκτιούσε πληθυσμιακά επί 200 χρόνια, με σκοπό να επιταχυνθεί η ανάπτυξη σε περιοχές παραδοσιακά καθυστερημένες.

Ο Κόστα σχεδίασε την πόλη με εξαιρετικά φαρδείς δρόμους που η ονομασία τους οριζόταν με γράμματα και αριθμούς. Τα πάρκα, το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της, έρχονται σε αντί-

θεση με την ξηρότητα της περιοχής και συγκαταλέγουν την Μπραζιλία στις πόλεις με τις περισσότερες πράσινες περιοχές κατά κεφαλή στον κόσμο. Η νέα πρωτεύουσα, εγκαινιάστηκε στις 21 Απριλίου 1960 και το αρχικό σχέδιο έγινε με σκοπό να μπορούν να την κατοικήσουν 500.000 άνθρωποι, όμως σήμερα έχει πληθυσμό 2.000.000 και τα νέα προάστια δεν σέβονται τα σχεδιαστικά κριτήρια που είχαν θεσπίσει οι δημιουργοί της. Το 1997, λίγο πριν τον θάνατό του, ο Λούισιο Κόστα απάντησε σε όσους επέκριναν τα σχέδιά του: «**Η αλήθεια είναι ότι το όνειρό μου αποδείχθηκε μικρότερο από την πραγματικότητα**».

Το **νότιο τμήμα**, είναι η πιο κρύα περιοχή της χώρας. Έχει βλάστηση από πεύκα και πεδινές εκτάσεις, γνωστές ως «πάμπες». Πολλές πόλεις διατηρούν ευρωπαϊκά στοιχεία, προερχόμενα από την εγκατάσταση σ' αυτές των Γερμανών, των Ιταλών και των λαών της κεντρικής Ευρώπης. Πρόκειται για τη δεύτερη πιο αναπτυγμένη περιοχή της χώρας που στηρίζεται στην καλλιέργεια της σόγιας, την κτηνοτροφία και την πτηνοτροφία. Εκεί, στην περιοχή του Ρίο Παρανά, βρίσκονται οι πανέμορφοι **καταράκτες του Ιγκουασού** και το **Ιταϊπού, το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο του κόσμου**, με δυνατότητα συνολικής παροχής 12.600 MW.

Η ιστορία

- Πριν το 1500, στο έδαφος της κατοικούν αναρίθμητες φυλές ιθαγενών ινδιάνων, που υπολογίζονται σε περίπου 5 εκατομμύρια άτομα.
- Το 1500, ανακαλύπτεται από τον Πορτογάλο θαλασσοπόρο

Πέδρο Άλβαρες Καμπράλ και γίνεται πορτογαλική αποικία.

- Το 1792, ο Ζοακίμ Ζοζέ ντα Σίλβα Σαβιέρ, γνωστός ως Τιρανέντες καταδικάζεται σε θάνατο εξαιτίας του αγώνα του για την ανεξαρτησία της χώρας από τον πορτογαλικό ζυγό.
- Το 1808, η βασιλική οικογένεια της Πορτογαλίας μετακινείται στο Ρίο ντε Ζανέιρο αποφεύγοντας την εισβολή του Ναπολέοντα.
- Το 1822 αποκτά την ανεξαρτησία της και ακολουθεί μία περίοδος κοινοβουλευτικής μοναρχίας μέχρι το 1889, οπότε ανακηρύχθηκε σε αβασιλευτή δημοκρατία. Λίγο πριν, το 1888 η **πριγκίπισσα Ντόνα Ισαβέλλα καταργεί τη δουλεία**, ενώ το δουλεμπόριο είχε σταματήσει από το 1850.

Η Βραζιλία είναι η μοναδική χώρα της Λατινικής Αμερικής που το 1942, **στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο στέλνει χιλιάδες Βραζιλιανούς στρατιώτες να αγωνιστούν στο πλευρό των Συμμάχων** κατά των Γερμανών και των Ιταλών.

Το 1964, με στρατιωτικό πραξικόπημα επιβάλλεται δικτατορία μέχρι το 1985 που αποκαθίσταται η δημοκρατία στη χώρα.

Το 1988, ψηφίζεται Ομοσπονδιακό Σύνταγμα, που βρίσκεται μέχρι σήμερα σε ισχύ.

Οι άνθρωποι

Η αποικιοκρατία οδήγησε στην εξαφάνιση των ιθαγενών που ζούσαν στις παραθαλάσσιες περιοχές του βραζιλιάνικου εδάφους, είτε με τη χρήση των όπλων, είτε με τη μετάδοση μολυσματικών ασθενειών που έφεραν μαζί τους οι Πορτογάλοι από τη Γηραιά Ήπειρο και στις οποίες οι Ινδιάνοι δεν είχαν ανοσία.

Ωστόσο, οι ιθαγενείς συνέβαλαν στη διαμόρφωση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού, κυρίως στο βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα της Βραζιλίας. Σήμερα, γύρω στις **220 κοινότητες ιθαγενών ζουν** σε περιοχές που έχει οριοθετήσει η κυβέρνηση και ανέρχονται **στο 12,5% του βραζιλιάνικου εδάφους** (έκταση ίση με επτά φορές το μέγεθος της Ελλάδας, όπου ζουν μόνο 450.000 ιθαγενείς).

Τα πρώτα 30 χρόνια αφότου η Βραζιλία έγινε κτήση της Πορτογαλίας, τα ενδιαφέροντα των αποίκων επικεντρώθηκαν στο **δέντρο περναμπούκο (μπραζίλγουντ)** του οποίου η ξυλεία παράγει μια κόκκινη βαφή. Η Βραζιλία πήρε το όνομά της από αυτό το δέντρο. Ωστόσο,

δεν άργησαν να ανακαλύψουν ότι το ζαχαροκάλαμο ευδοκίμωσε στις κλιματικές συνθήκες της Βραζιλίας. Υπήρχε, όμως, ένα μειονέκτημα, η καλλιέργειά του απαιτούσε πολλή εργασία. Η ζήτηση για καταναγκαστική εργασία άρχισε να αυξάνεται και καθώς οι ιθαγενείς είχαν αφανισθεί, οι Πορτογάλοι αναζήτησαν εργατικά χέρια στην Αφρική. Εκατομμύρια Αφρικανών, που στην πλειοψηφία τους προέρχονταν κυρίως από περιοχές που ανήκουν σήμερα στη Νιγηρία, το Μπενίν και την Αγκόλα, υποχρεώθηκαν να διασχίσουν τον Ατλαντικό, στο διάστημα από τον 16ο έως τον 19ο αι., με προορισμό τη Βραζιλία. Για αιώνες, η οικονομία βασιζόταν στην εργασία τους, αρχικά στις φυτείες ζαχαροκάλαμου, αργότερα στα μεταλλεία χρυσού και διαμαντιών της ενδοχώρας και τέλος στις φυτείες του καφέ στα νοτιοανατολικά. Η Βραζιλία απέσπασε τον μεγαλύτερο αριθμό **Αφρικανών σκλάβων** σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη χώρα. Υπολογίζεται ότι το 40% αυτών που μεταφέρθηκαν σε ολόκληρη την αμερικανική ήπειρο εγκαταστάθηκε στη Βραζιλία, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στις ΗΠΑ είναι μόλις το 3,5%.

Οι σκλάβοι ήταν αρχικά μόνο νεαροί άνδρες. Η επιμειξία έγινε αναγκαστικά θεμέλιο της νέας κοινωνίας, δημιουργώντας μια χώρα μιγάδων. Με την κατάργηση της δουλείας, οι σκλάβοι που πέρασαν την πόρτα της ελευθερίας, ήταν άστεγοι, άνεργοι και εξαθλιωμένοι. Η αλλαγή δεν ήταν και τόσο μεγάλη. Ουσιαστικά, οι πρώην σκλάβοι πέρασαν από τη φυτεία στη φαβέλα και η ζωή τους συνεχίστηκε ταυτισμένη με την φτώχεια και τη βία. Θορυβημένες οι αρχές από το ότι οι έγχρωμοι αποτελούσαν την πλειοψηφία του πληθυσμού, ενθάρρυναν τη μετανάστευση Ευ-

ρωπαίων για να «λευκάνουν» τη Βραζιλία. Η πολιτική αυτή διήρκεσε από τα τέλη του 19ου αι. και κατά τις τρεις πρώτες δεκαετίες του 20ού, με τα πλήθη των Γερμανών, Ιταλών, Ισπανών, Πολωνών, Ιαπώνων, Εβραίων και Αράβων μεταναστών, να επηρεάζουν την εθνική ταυτότητα του βραζιλιάνικου λαού, που εντέλει προέρχεται από μια ανάμειξη φυλών διαφορετικής προέλευσης. **Ινδιάνοι ιθαγενείς, Πορτογάλοι αποικιοκράτες και Αφρικανοί αποτελούν τη φυλετική βάση.**

Η Βραζιλία είναι η 6η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου και σύμφωνα με το ΔΝΤ η 5η μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα τροφίμων παγκοσμίως. Λιγότερο γνωστή όμως είναι μία άλλη επίδοσή της: Μετά τις ΗΠΑ είναι η χώρα με τους περισσότερους χρήστες κοκαΐνης διεθνώς. Είναι επίσης και η χώρα με τη μεγαλύτερη εγκληματικότητα με αριθμό θανάτων 30 ανά 100.000 κατοίκους.

Αναμνήσεις

Την Βραζιλία την έχω επισκεφτεί αρκετές φορές, κυρίως για επαγγελματικούς λόγους αλλά και για τουρισμό.

Πρώτη φορά ήταν κάπου εκεί στα 1975, όταν δούλευα σε μια Ναυτιλιακή εταιρεία και είχαμε ένα κοντράτο να μεταφέρουμε κορμούς δέντρων από το Δέλτα του Αμαζονίου προς στο Μόμπιλ Αλαμπάμα των ΗΠΑ, σε κυκλικά ταξίδια με διάφορα πλοία, δεδομένου ότι η μέγιστη απόσταση των παραποτάμων στο Δέλτα φτάνει περίπου τα 330 χλμ.

Άκουγα από τους καπεταναίους διάφορες ιστορίες, για πρωτόγονες φυλές που ζούσαν κατά μήκος του ποταμού, χωρίς επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Μάλιστα ένας καπετάνιος μού είχε πει ότι μόλις σφύριξε με τη σειρήνα του πλοίου, τρόμαξαν όλοι και εξαφανίστηκαν. Όλα αυτά είχαν εξάψει τη φαντασία μου και ήταν ένα όνειρό μου να πάω μαζί τους ένα κυκλικό ταξίδι, γιατί ήξερα ότι αυτή η εμπειρία θα ήταν μοναδική. Δυστυχώς κάθε φορά που το προγραμματίζα κάτι συνέβαινε και δεν μπορούσα να ακολουθήσω και έτσι το όνειρο έμεινε απραγματοποίητο.

Όμως, γνώρισα τη Βραζιλία σε ένα πολυήμερο ταξίδι που κάναμε με τη σύζυγό μου και ένα ζευγάρι φίλων στη Λατινική Αμερική, το 2005. Τότε είχα την ευκαιρία να μιλήσω με πολλούς Βραζιλιάνους και περισσότερο με την ξεναγό μας που ήταν περίπου 10 μέρες μαζί μας. Ήταν μιγάδα και μας είχε πει χαμογελώντας, χωρίς κανένα κόμπλεξ, ότι είχε μέσα της όλα τα αίματα, ινδιάνικο, μαύρο και λευκό. Αυτό επιβεβαιώνει το αποτέλεσμα πολλών δημοσκοπήσεων, ακόμα και πρόσφατων, ότι το 55% των Βραζιλιάνων δηλώνουν μιγάδες και νέγροι.

Συζητώντας μαζί της για το hasta manana της Λατινικής Αμερικής που σημαίνει «άστο για αύριο», ενώ την πείραζα, μου είπε με απότομο ύφος: «Εσείς δεν ξέρετε να απολαμβάνετε τη ζωή, εγώ δουλεύω μόνο τρεις μήνες τον χρόνο, έχω το σορτσάκι και το πουκάμισο που φοράω και δυο-τρία ζευγάρια ακόμα και περνάω όλο τον χρόνο. Θέλω να ζω μέσα στη φύση και είμαι πολύ ευχαριστημένη από την ζωή μου». Της απάντησα χαριτολογώντας ότι ο Θεός τούς χάρισε μια πλούσια φύση, με μπανάνες, καρύδες, μάνγκο, γεμιάτα βιταμίνες και μπορούν να ζήσουν, για εμάς όμως δεν είναι έτσι. Όταν πολύ αργότερα διάβασα σε ένα δημοσίευμα ότι «οι Ινδιάνοι καλλιεργούσαν τη γη απλώς και μόνο για να εξασφαλίσουν την τροφή τους, οι άνδρες ήταν κυρίως κυνηγοί και ψαράδες και οι γυναίκες φύτευαν, θέριζαν και μαγειρεύαν» και ότι «στους κύκλους των διανοουμένων της Ευρώπης, οι Ινδιάνοι εκθειάζονταν επειδή έδειχναν αδιαφορία για τον πλούτο και δεν ήταν άπληστοι», θυμήθηκα την ξεναγό και το ινδιάνικο αίμα της.

Από την άνοδο στην πώση

Μετά την 20ετή στρατιωτική δικτατορία, από το 1964-1985, η χώρα απέκτησε σύνταγμα που κατοχύρωνε τη δημοκρατία, ένα νέο νόμισμα τερμάτισε τον υπερπληθωρισμό και η “έκρηξη” του εμπορίου σε συνδυασμό με κοινωνικά προγράμματα άρχισαν να μειώνουν τη φτώχεια και τις ανισότητες. Πριν από μια δεκαετία, **η ανακάλυψη ενός ακόμη τεράστιου πετρελαϊκού κοιτάσματος**, έδωσε μια τεράστια ώθηση στην οικονομία, που αναπτύχθηκε κατά 7,5%, την ώρα που το παγκόσμιο ΑΕΠ υποχω-

ρούσε κατά 1,7%. Ανέλαβε τη διοργάνωση του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου το 2014 και τους Ολυμπιακούς Αγώνες το 2016, και σαράντα εκατομμύρια Βραζιλιάνων κατάφεραν να ξεπεράσουν το όριο της φτώχειας. Η Βραζιλία πλησίασε το θαύμα, «άγγιξε» την Κίνα και την Ινδία, όμως απέτυχε να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία και η ευθύνη γι’ αυτό ανήκει σε διαδοχικές κυβερνήσεις, που υπέκυψαν σε λαϊκιστικές βραχυπρόθεσμες παροχές και ανέβαλαν τις φιλελεύθερες οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

Αυτό αφορά κυρίως στο **αριστερό Εργατικό Κόμμα, που κυβέρνησε από το 2003 έως το 2016**. Παρά την εκρηκτική ανάπτυξη της οικονομίας, δεν πραγματοποίησε επενδύσεις για αύξηση της παραγωγικότητας και όταν οι τιμές των εμπορευμάτων μειώθηκαν, η φούσκα έσκασε, (κάτι μας θυμίζει αυτό), η οικονομία τη διετία 2014-2015 κινήθηκε σε τροχιά ύφεσης, το έλλειμμα εκτροχιάστηκε και η ανεργία σημείωσε αυξητικές τάσεις. Την κρίση της βραζιλιάνικης οικονομίας πλήρωσε -ποιος άλλος;- κυρίως το τμήμα της κοινωνίας που έζησε βραχυπρόθεσμα το όνειρο της μεσαίας τάξης: εκατομμύρια Βραζιλιάνοι βρέθηκαν ξανά κάτω από το όριο της φτώχειας.

Η οικονομική δυσπραγία και η πολιτική διαφθορά οδήγησε την πρόεδρο **Ντίλμα Ρούσεφ** σε παραπομπή στη δικαιοσύνη και προσωρινή απομάκρυνση από την ηγεσία της Βραζιλίας, το 2016, με τις κατηγορίες που τη βάρυναν να συνδέονται με πιθανή παραποίηση των στοιχείων γύρω από το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας. Το σκάνδαλο της κρατικής επιχείρησης πετρελαίου Petrobras προκάλεσε μία χωρίς προηγούμενο πολιτική κρίση, αφού για την υπόθεση καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης ο πρώην πρόεδρος **Λουίς Ινάσιο Λούλα ντα Σίλβα**, ιστορικός ηγέτης της κεντροαριστεράς και πρόεδρος της Βραζιλίας από το 2003 έως το 2010.

Αφενός τα σκάνδαλα διαφθοράς που κλόνισαν την αξιοπιστία του πολιτικού συστήματος και αφετέρου παράγοντες που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, έφεραν την 1η Ιανουαρίου 2019 στην εξουσία, με ποσοστό 55,1%, τον πρώην στρατιωτικό **Ζαΐρ Μπολσονάρου**, έναν ακροδεξιό νοσταλγό της χούντας, δεδηλωμένο μισογύνη, εχθρό των ατομικών ελευθεριών, οπαδό της οπλοφορίας και εκφραστή των συμφερόντων της οικονομικής ολιγαρχίας. Ο Μπολσονάρου ορκίστηκε κάθαρση από τους διεφθαρμένους πολιτικούς, εξάλειψη του εγκλήματος και επιτάχυνση της οικονομίας. Απέτυχε και στα τρία.

Αμαζόνιος και COVID-19

Οι καταστροφικές πολιτικές του Μπολσονάρου σε δύο κρίσιμα προβλήματα, με προκάλεσαν να γράψω αυτό το άρθρο.

Η πρώτη αφορά την **αποψίλωση του δάσους του Αμαζονίου**, που κορυφώθηκε αφότου ανέλαβε την εξουσία ο Μπολσονάρου. Ως τον Αύγουστο το 2020, πυρκαγιές που στην πλειονότητά τους ήταν εμπρησμοί, με σκοπό να δημιουργήσουν χώρο για την κτη-νοτροφία βοοειδών και για τις καλλιέργειες, οδήγησαν σε μια καλπάζουσα αποψίλωση του “πνεύμονα της γης”, που αυξήθηκε κατά 9,5% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, δηλαδή καταστράφηκε επιφάνεια μεγαλύτερη από αυτή της Τζαμάικας. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη έκταση που έχει αποψιλωθεί σε διάρκεια ενός έτους μετά το 2008. «Ο Αμαζόνιος είναι δικός μας, όχι δικός σας» είχε δηλώσει τότε ο 64χρονος πρόεδρος απευθυνόμενος σε εμβρόντητους ξένους δημοσιογράφους. «Ο Αμαζόνιος ανήκει στη Βραζιλία. Οι ευρωπαϊκές χώρες ας κοιτάξουν τη δουλειά τους». Βέβαια, οι κυβερνήσεις παγκοσμίως έχουν ευθύνη να αντιδρούν δυναμικά με οικονομικές κυρώσεις και άλλα μέτρα σε παρόμοιου είδους παραλογισμούς, που καταστρέφουν διαχρονικά τη ζωή στον πλανήτη.

Η δεύτερη καταστροφική πολιτική αφορά τη στάση του Μπολσονάρου απέναντι στην **πανδημία του κορωνοϊού**. Εξαρχής υποβάθμισε τη σοβαρότητα της κατάστασης ασκώντας κριτική εναντίον των lockdowns και των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης.

Στη συνέχεια υιοθέτησε μία παρόμοια προσέγγιση σε ό,τι αφορά την πανδημία, με αυτή του Τραμπ, αλλά πολύ πιο ανεύθυνη και επικίνδυνη.

Και οι δύο ηγέτες, όπως σημειώνει αρθρογράφος των Financial Times, έχουν μία εμμονή με τις θεραπευτικές ιδιότητες της υδροξυχλωροκίνης.

Ο άνθρωπος που χαρακτηρίστηκε ως ο **«Τραμπ του Τροπικού»** λόγω της διχαστικής ρητορικής του, της απαξίωσης των θεσμών και των «παραδοσιακών» μέσων ενημέρωσης, με τη στάση του έναντι «μιας γριπούλας» που θα έκανε τον κύκλο της, οδήγησε τη χώρα στο να μετράει ήδη **500.000 νεκρούς**. Σύμβουλοι και συνεργάτες του τον εγκατέλειψαν, υπουργοί πα-

ραιτούνται ο ένας μετά τον άλλο και οι κυβερνήτες των πολιτειών της χώρας στασίασαν και αγνοούν τις οδηγίες του.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, τελευταία ξέσπασε σκάνδαλο διαφθοράς που οδήγησε στην ακύρωση παραγγελίας μεγάλης παρτίδας εμβολίων από την Ινδία με εμπλεκόμενο τον ίδιο τον πρόεδρο.

Η Βραζιλία το 2022 έχει εκλογές, ο Λούλα ντα Σίλβα επανέρχεται και εμφανίζεται στις δημοσκοπήσεις ως φαβορί και ο Μπολσονάρου δεν είναι πρόθυμος να παραδώσει την εξουσία. Η επόμενη δεκαετία προδιαγράφεται δύσκολη για τον λαβωμένο γίγαντα της Νότιας Αμερικής.

Η χώρα της σάμπας, του ποδοσφαίρου και της φαβέλας, μας στέλνει ένα πολύτιμο μήνυμα: **η οργή που έφερε έναν τσαρλατάνο στην εξουσία είναι ένας τυφλός και καταστροφικός σύμβουλος**.

Πηγές: Μπάριμπα-Google, www.embratenas.gr, Economist, Καθημερινή